

Dokument zasedanja

A9-0415/2023

7.12.2023

POROČILO

o sedanjih in prihodnjih izzivih pri čezmejnem sodelovanju s sosednjimi državami
(2023/2076(INI))

Odbor za regionalni razvoj

Poročevalec: Daniel Buda

VSEBINA

	Stran
PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA	3
OBRAZLOŽITEV	15
PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALEC PREJEL PRISPEVEK	17
INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU	18
POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V PRISTOJNEM ODBORU	19

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o sedanjih in prihodnjih izzivih pri čezmejnem sodelovanju s sosednjimi državami (2023/2076(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju člena 3 Pogodbe o Evropski uniji (PEU) in členov 4, 162, 174 do 178 in 349 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU),
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko¹,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu²,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o posebnih določbah za cilj „evropsko teritorialno sodelovanje“ (Interreg), ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj in instrumenti za zunanje financiranje³,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2022/562 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. aprila 2022 o spremembi uredb (EU) št. 1303/2013 in (EU) št. 223/2014 v zvezi s kohezijskim ukrepom za begunce v Evropi (CARE)⁴,
- ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1082/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o ustanovitvi evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS)⁵,
- ob upoštevanju predloga Komisije z dne 29. maja 2018 za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o mehanizmu za reševanje pravnih in upravnih ovir v čezmejnem okviru (COM(2018)0373),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 20. septembra 2017 o spodbujanju rasti in kohezije v obmejnih regijah EU (COM(2017)0534),
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 3. aprila 2020 z naslovom Smernice o nujni pomoči EU pri čezmejnem sodelovanju na področju zdravstvenega varstva v povezavi

¹ UL L 231, 30.6.2021, str. 159.

² UL L 231, 30.6.2021, str. 60.

³ UL L 231, 30.6.2021, str. 94.

⁴ UL L 109, 8.4.2022, str. 1.

⁵ UL L 210, 31.7.2006, str. 19.

s krizo zaradi COVID-19⁶,

- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 o uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 (COM(2020)0625),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2022 o ekonomski, socialni in teritorialni koheziji v EU: osmo poročilo o koheziji⁷,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 9. maja 2023 o vlogi kohezijske politike pri obravnavanju večrazsežnostnih okoljskih izzivov v Sredozemlju⁸,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. marca 2018 o regijah EU, ki zaostajajo v razvoju⁹,
- ob upoštevanju študije z naslovom Regije EU, ki zaostajajo v razvoju: trenutno stanje in prihodnji izzivi, ki jo je 26. oktobra 2020 objavil generalni direktorat za parlamentarne raziskovalne storitve¹⁰,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 11. septembra 2018 o spodbujanju rasti in kohezije v obmejnih regijah EU¹¹,
- ob upoštevanju poročila Medvladnega panela OZN za podnebne spremembe 2022 z naslovom Podnebne spremembe 2022: Blažitev podnebnih sprememb. Prispevek delovne skupine III k šestemu ocenjevalnemu poročilu Medvladnega panela za podnebne spremembe¹²,
- ob upoštevanju sporazuma, sprejetega na 21. konferenci pogodbenic Okvirne konvencije OZN o spremembi podnebja (COP21) v Parizu 12. decembra 2015 (Pariški sporazum),
- ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 19. aprila 2021 o prenovljenem partnerstvu z južnim sosedstvom – nova agenda za Sredozemlje,
- ob upoštevanju resolucije Evropskega odbora regij z dne 1. julija 2021 o viziji za Evropo: prihodnost čezmejnega sodelovanja¹³,
- ob upoštevanju mnenja Evropskega odbora regij z dne 8. februarja 2017 z naslovom

⁶ UL C 111 I, 3.4.2020, str. 1.

⁷ UL C 125, 5.4.2023, str. 100.

⁸ Sprejeta besedila, P9_TA(2023)0133.

⁹ UL C 162, 10.5.2019, str. 24.

¹⁰ Študija – Evropske regije, ki zaostajajo: trenutno stanje in prihodnji izzivi, Evropski parlament, generalni direktorat za parlamentarne raziskovalne storitve, september 2020.

¹¹ UL C 433, 23.12.2019, str. 24.

¹² Medvladni panel za podnebne spremembe, Podnebne spremembe 2022: Blažitev podnebnih sprememb. Prispevek delovne skupine III k šestemu ocenjevalnemu poročilu Medvladnega panela za podnebne spremembe (Shukla, P. R. in drugi, ur.) Cambridge University Press, Cambridge, Združeno kraljestvo in New York, NY, ZDA, 2022.

¹³ UL C 440, 29.10.2021, str. 6.

- Manjkajoče prometne povezave v obmejnih regijah¹⁴,
- ob upoštevanju člena 54 Poslovnika,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za regionalni razvoj (A9-0415/2023),
- A. ker je čezmejno sodelovanje EU s sosednjimi državami na kopenskih ali morskih mejah, ki zajema 184 regij, 33 držav in 260 milijonov prebivalcev, ključnega pomena za politike EU;
- B. ker člen 8 Pogodbe o Evropski uniji določa, da bi morala Unija razvijati posebne odnose s sosednjimi državami, da bi ustvarila območje blaginje in dobrega sosedstva, ki bi temeljilo na vrednotah Unije in za katero bi bili značilni tesni in miroljubni odnosi na podlagi sodelovanja;
- C. ker je čezmejno sodelovanje pomemben korak v predpristopnem procesu držav kandidat v EU;
- D. ker čezmejno sodelovanje prispeva k miru in trajnostnemu razvoju na zunanjih mejah EU, podpira demokratične reforme, spoštovanje evropskih vrednot, gospodarski in socialni razvoj obmejnih območij, vključno z varstvom okolja, javnimi zdravstvenimi storitvami ter varnostnimi ukrepi, prispeva k ciljem EU za pametnejšo, bolj zeleno in bolj povezano EU in sosedstvo ter k reševanju regionalnih potreb na področju dobrega sodelovanja, upravljanja in skupnih izzivov, pripomore k medsebojnemu razumevanju in zaupanju ter z instrumenti, kot je program PEACE+, prispeva k preprečevanju konfliktov in vojn v prihodnosti;
- E. ker sedanje geopolitične razmere potrjujejo, kako pomembna sta stabilnost in demokratični razvoj v državah in regijah na zunanjih mejah EU;
- F. ker sta pandemija covid-19 in zlasti ruska vojaška agresija proti Ukrajini močno vplivali na vse programe čezmejnega sodelovanja, ki jih podpira evropski instrument sosedstva ter vključujejo Rusijo in Belorusijo, ter na polovico programov, predlaganih za obdobje 2021–2027; ker lahko kohezijska politika prispeva k čezmejnemu sodelovanju, če se ohrani njen strateški pristop in doseže dogovor o močnem proračunu;
- G. ker beg možganov nesorazmerno prizadene nekatere manj razvite obmejne regije in bo imel, če ne bo obravnavan, dolgoročne učinke na prihodnost EU;
- H. ker visoka stopnja odseljavanja zlasti mladih in kvalificiranih delavcev iz nekaterih obmejnih regij priča o prepočasnem gospodarskem razvoju v teh regijah; ker lahko čezmejno sodelovanje pomaga ustvariti nove zaposlitvene priložnosti in trajnostni gospodarski razvoj;
- I. ker krhke politične, gospodarske in varnostne razmere v severni Afriki ter obvladovanje migracijske krize kažejo, da je potrebno sodelovanje na sredozemskem

¹⁴ UL C 207, 30.6.2017, str. 19.

območju;

- J. ker so obmejne regije pogosto občutljive na napetosti in konflikte, čezmejno sodelovanje in regionalna diplomacija pa pozitivno vplivata na preprečevanje in reševanje sporov ter morebitnih kriz;

Splošne ugotovitve o programih Interreg NEXT

1. pozdravlja uskladitev programov Interreg NEXT s programi Interreg, saj bi se s tem lahko poenostavili postopki, izboljšale sinergije med programi in povečala učinkovitost evropskih naložb; vendar poudarja, da je potrebnih več poenostavljenih postopkov tako v fazi vrednotenja kot v fazi izvajanja projektov z večjim poudarkom na količinsko opredeljivih rezultatih, kjer je to primerno, in splošnem vplivu na razvoj regij in življenja državljanov;
2. poudarja, da imajo lokalni in regionalni organi ključno vlogo pri čezmejnem sodelovanju s sosednjimi državami s svojim poznavanjem geografskih, kulturnih, jezikovnih in socialnih razmer, priložnosti, omejitev ter skupnih izzivov;
3. poudarja, da so čezmejni projekti, vključno s projekti za stike med ljudmi, pomembni za združevanje ljudi in s tem za odpiranje novih možnosti za trajnostni lokalni razvoj in čezmejno sodelovanje; poudarja pomen čezmejnih naložb za spodbujanje inovacij, prenosa tehnologije, skupnih rešitev in sinergij med različnimi programi ter na ta način za povečanje teritorialne kohezije prek upravnih meja in krepitev solidarnosti;
4. opozarja, da dodelitev sredstev za obdobje 2021–2027 še zdaleč ni optimalna, in posledično poudarja, kako pomembno je izdatnejše financiranje teh programov; pozdravlja večjo odgovornost tretjih držav pri izterjatvah od upravičencev iz zasebnega sektorja; želi poudariti pomen pravne države in enakih konkurenčnih pogojev za vse upravičence, tako javne kot zasebne, ter poudarja, da je treba poleg javnih naložb spodbujati vključevanje zasebnih vlagateljev v trajnostni razvoj obmejnih regij in tretjih držav, tako da se omogoči več sredstev;
5. pozdravlja možnost, da organi upravljanja Komisiji podatke pošljejo elektronsko, vendar obenem poudarja, da pogostejše pošiljanje podatkov ne bi smelo privedi do večje birokracije; zato poudarja pomen interoperabilnih sistemov, ki bi lahko samodejno posredovali podatke skupni podatkovni zbirki, in spodbuja Komisijo, naj v zvezi s tem še naprej pogloblja sodelovanje s tretjimi državami;
6. izraža zaskrbljenost, da za velike infrastrukturne projekte ne bo več potrebna odobritev Komisije;
7. pozdravlja odpravo omejitve v zvezi s finančnimi sredstvi EU za velike infrastrukturne projekte in meni, da trajnostni razvoj infrastrukture prispeva k socialno-ekonomski rasti v čezmejnih regijah; hkrati poudarja, da je treba vključiti javni in zasebni sektor, kar bi lahko privedlo do več inovacij in razvoja infrastrukture, povezane z energetske sektorjem, prometom, komunikacijo in digitalizacijo;
8. opozarja, da je velike izzive, s katerimi se sooča EU, mogoče rešiti tudi s spodbujanjem čezmejnega sodelovanja med sosednjimi regijami (npr. trajnostna

prihodnost za Sredozemlje, Črno morje, Baltsko morje in druge morske bazene; trajnostna prihodnost Alp, Pirenejev, Karpatov in drugih gorskih verig; trajnostna prihodnost velikih povodij Porenja, Podonavja in porečja reke Meuse itd.);

9. poudarja, da je čezmejno sodelovanje pomemben korak v predpristopnih procesih v EU, ki države kandidatke spodbuja k izmenjavi izkušenj in učenju o notranjem delovanju EU; poudarja, da se s tem pobude in cilji EU približajo državam kandidatkam, izmenjujejo se izkušnje in začne se proces ekonomske in socialne konvergence; poudarja, da bodo države kandidatke, ki so vključene v čezmejno sodelovanje, ob vstopu v EU že poznale programe in projekte EU;
10. poudarja ključno vlogo čezmejnega sodelovanja pri trajnostnem upravljanju naravnih virov in izzivov, povezanih s podnebnimi spremembami, vključno z naravnimi nesrečami, okoljem, biotsko raznovrstnostjo in prehransko varnostjo ter ekosistemi na obmejnih območjih; s tem poudarja, da je pomembno preprečevanje in da je treba pripraviti lokalne in regionalne načrte za čezmejne ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam; poudarja, da je treba v teh regijah storiti več za boj proti podnebnim spremembam in za njihovo blažitev, zlasti za uskladitev s podnebnimi cilji EU;
11. poudarja možnost čezmejnega sodelovanja, zlasti na redkeje poseljenih čezmejnih območjih, in sicer na področjih, kot sta energija iz obnovljivih virov in krožno gospodarstvo, ter poziva k boljšemu izkoriščanju obstoječih priložnosti za razvoj trajnostnega gospodarstva in kakovostnih delovnih mest;

Čezmejno sodelovanje z vzhodnim sosedstvom

12. pozdravlja začasno prekinitev čezmejnega sodelovanja z Rusijo in Belorusijo zaradi vojaške agresije Rusije proti Ukrajini ter preusmeritev finančnih sredstev v Ukrajino in Republiko Moldavijo, kar je temeljito spremenilo evropsko varnostno strukturo; zato poudarja, da je treba sodelovati na področju varnostne politike, da bi dosegli skupne cilje zanesljivega kolektivnega odvratanja in obrambe v okviru čezmejnega sodelovanja;
13. opozarja na težavne razmere v regijah, ki mejijo na Rusijo in Belorusijo, po prekinitvi čezmejnega sodelovanja s tema državama in spodbuja Komisijo, naj pri iskanju trajnostnih rešitev za socialne in gospodarske izzive v teh regijah tesno sodeluje s prizadetimi državami članicami;
14. poziva k uporabi sredstev iz čezmejnih programov za razvoj trajnostne prometne infrastrukture, vključno z gradnjo železniških povezav in skladišč v bližini meja EU z Ukrajino in Republiko Moldavijo, da bi poenostavili pretok blaga in žita ter tako zagotovili zanesljivo svetovno preskrbo s hrano, prispevali k razvoju trajnostnega gospodarstva v obeh državah ter državam članicam na prvi črti ter Moldaviji in Ukrajini pomagali pri spopadanju s temi izzivi;
15. priznava, da je pomembno ohranjati lokalno in regionalno kulturo in dediščino ter izobraževalne in gospodarske izmenjave med obmejnimi regijami, da bi izboljšali vzajemno razumevanje običajev sosedov in ustvarili pomembne spodbude za večjezično izobraževanje; poudarja, da je pomembno vključujoče izobraževanje v zvezi z demokratičnimi vrednotami in da je treba podpirati večjo kakovost na tem

področju;

16. poziva k podpori za bolj trajnostne infrastrukturne projekte, ki prispevajo k povezljivosti čezmejnih regij, mobilnosti v teh regijah in med njimi ter h kakovosti življenja in priložnostim za prebivalce regij, skupaj s potrebnimi infrastrukturnimi projekti;
17. priznava velika prizadevanja nacionalnih vlad, regionalnih in lokalnih organov in civilne družbe v državah članicah EU v okolici Ukrajine, pa tudi prizadevanja Republike Moldavije, da bi sprejeli razseljene Ukrajince in se soočili z izzivi zaradi ruske vojaške agresije, tudi z vprašanjem žita iz Ukrajine in neustrezno prometno infrastrukturo; v zvezi s tem poziva k ustreznim podpori, tudi prek programov čezmejnega sodelovanja, da bi zadostili novim potrebam;
18. poudarja, da ima tudi Republika Moldavija, čeprav ni v odprti vojni z Rusijo, konfliktna območja, ki jih podpira Rusija, in da je sprejela veliko število ukrajinskih beguncev ter da je prekinitev trgovinskih odnosov z Rusijo močno vplivala na njen gospodarski in socialni položaj; zato poudarja, da so zelo potrebne trdne naložbe in odprt trg ter da so skupni projekti na vseh gospodarskih in socialnih področjih zelo dobrodošli;
19. je pretresen zaradi človeških žrtev ter uničenja domov in infrastrukture v Ukrajini; poudarja, da bi morali imeti programi čezmejnega sodelovanja in novi evropski Bauhaus dejavno vlogo pri trajnostni povojni obnovi, ter poudarja, da je treba nujno podpreti lokalne in regionalne organe v Ukrajini, hkrati pa še naprej pomagati sosednjim regijam in spodbujati okrepljeno sodelovanje;
20. pozdravlja pobudo za vključitev Ukrajine v program evropskega teritorialnega sodelovanja URBACT ter pridružitve Ukrajine in Republike Moldavije Evropskemu omrežju za spremljanje prostorskega razvoja in kohezije (ESPON) kot opazovalk;
21. obžaluje, da se energetske viri Rusije uporabljajo kot sredstvo za izvajanje političnega in gospodarskega pritiska; poziva k hitrim preiskavam gospodarskega sodelovanja z Rusijo v energetskih sektorjih nekaterih držav članic ter k nadaljnjim ukrepom za spodbujanje obnovljivih virov energije in izboljšanje energetske učinkovitosti, da bi zmanjšali odvisnost od Rusije v teh državah članicah, ki so močno omejile sodelovanje z agresorsko državo in so jih sankcije prizadele, vključno s sosednjimi državami;
22. obžaluje vse večji vpliv Rusije v sosednjih državah, zlasti z uporabo manipulacije in dezinformacij v tradicionalnih medijih in spletnih družbenih medijih, ter poudarja, da je treba s temi državami tesneje sodelovati, zlasti na področju izobraževanja in kulture, da bi bili njihovi državljani obveščeni in poučeni o demokratičnih vrednotah;

Sodelovanje v zvezi z morskimi bazeni

Črnomorski bazen

23. poudarja, da je treba programu dodeliti večjo finančno podporo zaradi varnostnih izzivov v Črnem morju, ki so posledica ruskih napadov in blokade morskih in

donavskih pristanišč, katerih cilj je preprečiti pošiljke žita, bistvene za ukrajinsko gospodarstvo; poudarja, da ti napadi pomenijo veliko varnostno tveganje za države članice, ki mejijo na Ukrajino;

24. poudarja potencial energetskih virov na območju Črnega morja, ki lahko pripomorejo k energetsko trajnostni prihodnosti tudi v EU; želi poudariti, da so obnovljivi viri energije kljub svojemu potencialu še vedno pretežno neizkoriščeni;
25. meni, da bi bilo treba s programom Interreg NEXT za črnemorski bazen olajšati trajnostni gospodarski razvoj in učinkovito upravljanje skupnih virov;
26. poudarja pomen trajnostnega razvoja turizma v črnemorskih obalnih območjih in se zavzema za to, da bi imeli vsi vpleteni akterji odgovoren pristop k varstvu okolja;
27. poziva k večji osredotočenosti na Črno morje, h krepitvi regionalnega sodelovanja pri reševanju varnostnih vprašanj, vključno s tistimi, ki so povezana z regionalnimi konflikti in energetsko varnostjo, ter k spodbujanju projektov za posodobitev pristanišč in povezane infrastrukture ter povečanje njihovih povezav z obstoječimi prometnimi vozlišči; zato zlasti poziva, da se povežejo s koridorji TEN-T;
28. vztraja, da bi se morala sprejeti celovita strategija za območje Črnega morja in da bi se morala razviti sinergija s programom Podonavje za obdobje 2021–2027;

Sredozemlje

29. poudarja pomen trdnih gospodarskih in socialnih partnerstev s tretjimi državami s sredozemskega območja; pozdravlja dejstvo, da se število držav, ki sodelujejo v programih 2021–2027 Interreg Euro-MED, po pričakovanjih povečuje;
30. poziva k bolj usklajeni in učinkoviti uporabi obstoječih sredstev v okviru veljavnih socialnih, podnebnih in okoljskih predpisov, da bi povečali konkurenčnost sredozemskega območja in hkrati spodbudili potencial obnovljivih virov energije na kopnem in na morju;
31. meni, da morajo imeti čezmejni programi dejavno vlogo pri reševanju skupnih varnostnih izzivov in si prizadevati za regionalno stabilnost;
32. poziva k upravljanju migracijskih tokov ter boju proti nezakonitim migracijam in trgovini z ljudmi, tudi s financiranjem projektov za sprejem, oskrbo in usposabljanje migrantov, da bi se lažje spopadali z izzivi konkurenčnega gospodarskega okolja ter bolje razumeli in spoštovali evropske vrednote, pri čemer je treba spodbujati vključevanje na obeh straneh Sredozemskega morja;
33. priznava, da imajo raziskave in inovacije bistveno vlogo pri preprečevanju tveganja naravnih nesreč, trajnostnem gospodarjenju z vodnimi viri in zmanjšanju CO₂, ter poudarja, da je treba dati prednost projektom z merljivimi cilji v smislu gospodarskega, socialnega in okoljskega vpliva;
34. poudarja, da so obnovljivi viri energije kljub svojemu potencialu še vedno pretežno neizkoriščeni in da bi bilo treba ta potencial spodbujati, tudi z vključevanjem malih in

srednjih podjetij ter podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo;

35. pozdravlja strategijo za morski bazen v zahodnem Sredozemlju WestMed in programe Interreg, kot je MARITTIMO, kot dobre primere neposrednega in raznolikega sodelovanja, tudi na regionalni ravni, s skupnimi cilji;
36. pozdravlja napredek jadransko-jonske makroregionalne strategije (EUSAIR), ki je mobilizirala države članice in njihove regije, tretje države in njihove lokalne organe; meni, da je EUSAIR uspešen primer, v katerem se je Unija izkazala za gonilno silo in dejavnik odprtosti; vztraja, da je treba ta načela in podoben skupni pristop uporabiti tudi za druga sredozemska območja;
37. poziva Evropski svet, naj od Komisije zahteva predložitev podrobne makroregionalne strategije za Sredozemlje ob upoštevanju nove agende za Sredozemlje, zlasti njenega poglavja 5 („Zeleni prehod: odpornost na podnebne spremembe, energija in okolje“), ter naj jo sprejme; obžaluje nenehno slabšanje okolja v celotnem sredozemskem morskem bazenu, izgubo biotske raznovrstnosti ter vse večje onesnaževanje zraka in morja, zlasti s plastiko in gospodinjskimi odpadki, ter poziva k preprečevanju, omejevanju in obvladovanju teh pojavov s spodbujanjem krožnega gospodarstva;

Izzivi na področju čezmejnega sodelovanja

38. ugotavlja, da je izvajanje projektov dodatno ovirano zaradi različnih pravnih in institucionalnih okvirov in zato predstavlja izziv; opozarja, da so lahko upravni postopki zapleteni in dolgotrajni, kar lahko lokalne in regionalne organe odvrne od teritorialnega sodelovanja; poziva Komisijo, naj pomaga pri poenostavitvi teh postopkov, tako da poveča njihovo dostopnost in preglednost;
39. ugotavlja, da jezikovne ovire in kulturne razlike otežujejo komunikacijo in lahko povzročijo upravna bremena, ki jih je treba odpraviti z ustreznimi ukrepi;
40. poudarja, da so pristojnosti organov v različnih državah različne in da se v regionalnih organih dogajajo spremembe, zaradi česar lahko nastanejo zamude; meni, da bi bilo treba spodbujati dialog med lokalnimi organi ter sodelovanje civilne družbe v projektih teritorialnega sodelovanja, tudi z vključevanjem nevladnih organizacij, socialnih podjetij in drugih deležnikov;
41. poudarja, da je treba razviti dolgoročne programe izmenjave in podjetniškega sodelovanja med institucijami in podjetji v čezmejnih regijah za spodbujanje trajnostnega gospodarskega razvoja ter okrepiti upravno usklajevanje med sodelujočimi državami z nadaljnjim razvojem, reorganizacijo ali po potrebi z vzpostavitvijo trajnostnih funkcionalnih struktur za čezmejno sodelovanje in mreže;
42. poudarja, da je pomembno vzpostaviti kratko- in srednjeročen sistem medkulturne izmenjave, ki bo spodbujal učenje skupnih jezikov, podpiral poglobljeno razumevanje regionalnih kultur in olajšal sodelovanje med čezmejnimi skupnostmi, ter poudarja, da bi moral ta sistem vključevati tudi podjetniške in upravne vidike za spodbujanje gospodarskega in upravnega razvoja;
43. izjavlja, da je treba programe prilagoditi individualnim potrebam in posebnostim

vsake sodelujoče države/regije; poziva k nadaljnjim prizadevanjem na tem področju;

44. ugotavlja da je pandemija covid-19 negativno vplivala na obmejne regije ter na izvajanje sedanjih programov in projektov;
45. poudarja, da pomanjkanje ustrezne prometne infrastrukture in omrežij, zlasti pri pomorskem in otoškem čezmejnem sodelovanju, ovira trgovino in mobilnost ter otežuje sodelovanje;
46. opozarja na posebne izzive morskih meja ter da jih je treba priznati kot posebne meje z lastnimi potrebami, zlasti zaradi jezikovnih in kulturnih razlik, upravnih in pravnih bremen, socialno-ekonomskih razlik in okoljskih vprašanj;

Priložnosti, ki jih prinaša čezmejno sodelovanje

47. poudarja, da so pri čezmejnem sodelovanju s sosednjimi državami zaradi številnih kriz in konfliktov potrebne naložbe v odpornost držav in družb ter da bi morale prednostne naloge partnerstva prispevati k bistvenemu izboljšanju življenjskih razmer na obeh straneh meje, tudi z vključujočim trajnostnim razvojem, socialno pravičnostjo, zaposlitvenimi možnostmi in gospodarsko blaginjo;
48. meni, da lahko čezmejno sodelovanje pomembno prispeva h krepitvi demokracije in upravnih zmogljivosti partnerskih držav na lokalni in regionalni ravni; poudarja pomen evropskih združenj za teritorialno sodelovanje pri olajševanju in spodbujanju teritorialnega sodelovanja, zlasti pri upravljanju čezmejnih prevoznih storitev ali bolnišnic, izvajanju ali upravljanju čezmejnih razvojnih projektov ter izmenjavi znanja in dobre prakse;
49. poudarja, da morajo čezmejni programi EU vključevati kulturo kot pomemben kazalnik regionalnega razvoja, zlasti na obmejnih območjih, kjer imajo prebivalci na obeh straneh meje enako kulturno in jezikovno ozadje, da bi regije ohranili žive, povečali njihovo privlačnost, povečali kulturno izmenjavo ter spodbujali raznolikost in solidarnost zunaj meja EU;
50. poudarja, da so ti programi priložnost za poglobljen dialog z različnimi deležniki, tudi s predstavniki civilne družbe, lokalnimi in regionalni organi, akademskimi krogi, državljani, nevladnimi organizacijami in zasebnim sektorjem; poudarja zlasti pomen čezmejnih programov za države kandidatke za članstvo v EU, saj lokalnim in nacionalnim organom omogočajo, da se seznanijo z zakonodajo EU;
51. ugotavlja, da lahko čezmejno sodelovanje dodatno prispeva k zmanjševanju regionalnih razlik, spodbujanju gospodarskega in socialnega razvoja, vključevanju načela enakosti spolov, zaposlovanju, trgovini in teritorialni koheziji ter izboljšanju mobilnosti ljudi in povezanosti regij;
52. poudarja pomen čezmejnega sodelovanja za digitalizacijo in poudarja potrebo po skupnih projektih na področju digitalne infrastrukture, zlasti v javnih storitvah, da bi ponudili celovit in učinkovit javni sektor, ki se bo osredotočal na potrebe vseh;
53. poudarja, da bi morale EU in države članice tesneje sodelovati s sosednjimi državami

na področju zdravstvenega varstva in reševalnih služb ter bi morale okrepiti zmogljivosti malih in srednjih podjetij ter podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo za čezmejno poslovanje;

54. poudarja pomen mreženja in primerjalne analize pri odpravljanju ovir za čezmejno sodelovanje ter ugotavlja, da bi to moralo omogočiti boljšo uporabo instrumentov, kot so evropska združenja za teritorialno sodelovanje, instrument celostnih teritorialnih naložb in strategija lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost;
55. poudarja ključno vlogo, ki jo imajo naložbe v visokokakovostne javne storitve pri povečanju socialne odpornosti in spopadanju z gospodarsko, zdravstveno in socialno krizo;
56. pozdravlja stalno zavezanost vlade Združenega kraljestva programu PEACE, ki ima ključno vlogo pri sodelovanju med obmejnimi regijami Irske in Severne Irske;
57. poudarja osrednjo vlogo programa PEACE PLUS pri ohranjanju dobrih sosedskih odnosov v regijah ter pri socialno-ekonomskem razvoju;

Priporočila politike

58. priporoča, naj se zagotovi, da se bodo projekti bolj dopolnjevali, in poudarja, da so potrebne sinergije z drugimi orodji EU za financiranje, ki imajo enako geografsko in tematsko pokritost, da bi preprečili morebitno dvojno financiranje; poudarja, da so v programskem obdobju 2021–2027 potrebni ciljni programi, da se jasno opredelijo zahteve in prednostne naloge, ki so skupne regijam vzdolž zunanjih meja EU, ter se dopolnijo druge pobude, financirane s sredstvi EU, in se z njimi ne prekrivajo;
59. meni, da bi bilo treba še povečati vlogo makroregionalnih strategij EU pri obravnavanju izzivov, povezanih z obmejnimi regijami;
60. priporoča, naj se na področju čezmejnega upravljanja pripravi strategija za povsem povezano infrastrukturo (ceste, železnice, vode), pri čemer naj se upošteva čezmejna regija kot celota; poudarja pomen razvoja bolj trajnostnih rešitev za mobilnost na vseh čezmejnih območjih, tudi v okviru politike TEN-T; poziva Komisijo in države članice, naj spodbujajo pametno mobilnost;
61. priporoča, naj se promovirajo finančni instrumenti EU s socialno in ekonomsko dodano vrednostjo, da bi povečali raven ozaveščenosti o prednostih EU;
62. poziva Komisijo, naj zmanjša birokratsko breme, znatno poenostavi postopke in zmanjša ovire, povezane z različno zakonodajo; vztraja, da bi to moralo omogočiti zadovoljitev dejanskih potreb čezmejnih območij; poudarja, da je za trajnostni in vključujoč razvoj treba ukrepati na vseh ravneh; izrecno priznava, da je treba pozornost nameniti podeželskim območjem v čezmejnih regijah, saj jih demografski izzivi še posebno prizadenejo;
63. poziva k boljšemu usklajevanju, dialogu in nadaljnji izmenjavi dobre prakse med regijami in državami, na primer prek platforme, kot je INTERREG Europe; Komisijo in države članice poziva, naj tesneje sodelujejo na tem področju, države članice pa, naj

lokalnim in regionalnim organom zagotovijo orodja in sredstva, ki jih potrebujejo za ambiciozno čezmejno sodelovanje; poudarja, da bi morale biti izobraževalne in kulturne storitve odprte, dostopne in cenovno ugodne za državljane z obeh strani meje;

64. poudarja, da bi bilo treba v skladu z načelom partnerstva regionalne in lokalne organe ter predstavnike civilne družbe in zasebnega sektorja že od samega začetka čim bolj vključiti v pripravo in izvajanje projektov; poziva Komisijo, naj razmisli o tehnični podpori za lokalne in regionalne organe v sosednjih državah pri razvoju in izvajanju projektov teritorialnega sodelovanja; nadalje poziva k pripravi smernic v zvezi s tem;
65. poziva Komisijo, naj cilje trajnostnega razvoja še naprej vključuje v akcijske načrte za čezmejno sodelovanje, da ne bo noben kraj in nihče zapostavljen;
66. poziva Komisijo, naj še naprej sodeluje s partnerskimi državami pri spodbujanju čezmejnega sodelovanja in po potrebi posreduje znanje in izkušnje, da bi pomagala ustreznim organom v partnerskih državah ter izboljšala njihovo obveščenost v zvezi s postopki in pogoji za dostop do sredstev EU;
67. poziva, naj se poveča splošni proračun za čezmejno teritorialno sodelovanje;
68. meni, da bi lahko ustanovitev skupnih čezmejnih svetov lokalne vlade, kot sta ga ustanovili Romunija in Moldavija za pomoč pri razvoju skupnih projektov skupnega interesa, predstavljala zgled, vreden upoštevanja;
69. spodbuja prizadevanja za približevanje partnerskih držav EU, notranje reforme in krepitev zmogljivosti na lokalni in regionalni ravni ter promocijo lokalne demokracije, upravljanja na več ravneh in decentraliziranega sodelovanja, tudi s sodelovanjem v okviru EuroNesta in Konference regionalnih in lokalnih oblasti za vzhodno partnerstvo (CORLEAP) za vzhodno sosedstvo ter Evro-sredozemske skupščine lokalnih in regionalnih oblasti (ARLEM) in Parlamentarne skupščine Unije za Sredozemlje (PA-UfM) za južno sosedstvo;
70. poudarja, da je prizadevanja treba okrepiti in dodeliti več sredstev za čezmejne projekte, namenjene razvoju infrastrukture IT in razširitvi dostopa do širokopasovnih omrežij, da bi podprli gospodarsko in socialno sodelovanje med čezmejnimi regijami; poudarja ključno vlogo, ki jo lahko imajo tehnologija in inovacije, ki jih prinaša umetna inteligenca, pri utrjevanju povezav, spodbujanju trajnostnega razvoja ter izboljšanju in poenostavitvi upravnih postopkov;
71. poudarja, da je pomembno opredeliti in preprečiti prekrivanje projektov in nepotrebne izdatke v različnih evropskih programih in pobudah;
72. priporoča izvajanje rednih ocen projektov čezmejnega sodelovanja, da se bodo finančni viri EU učinkovito porabljali;
-
- ◦
73. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Evropskemu svetu, Svetu,

Komisiji, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij ter nacionalnim in regionalnim parlamentom držav članic.

OBRAZLOŽITEV

To samoiniciativno poročilo (INI) je bilo pripravljeno po objavi posebnega poročila Evropskega računskega sodišča¹, v katerem je to ugotovilo, da se je s čezmejnimi sodelovanjem s sosednjimi državami zagotavljala koristna podpora, obenem pa je poudarilo, da so se programi začeli izvajati pozno in da se z njimi niso dovolj dopolnjevali drugi programi, ki jih financira EU. V tem samoiniciativnem poročilu se obravnava čezmejno sodelovanje med državami članicami EU in sosednjimi državami, ki se sofinancirajo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa (NDICI) ter instrumenta za predpristopno pomoč (IPA), kar je posledica sodelovanja Turčije v programih Interreg NEXT MED in Interreg NEXT za črnomoški bazen.

Čezmejno sodelovanje je bistven element politike EU do sosednjih držav, saj se z njim spodbuja sodelovanje med državami EU in državami, ki si z njo delijo kopensko ali morsko mejo. Čezmejno sodelovanje prispeva k trajnostnemu razvoju na zunanjih mejah EU, zmanjševanju razlik v življenjskem standardu in obravnavi skupnih izzivov.

S programi čezmejnega sodelovanja se regijam na obeh straneh meje zagotavlja pomembna in koristna podpora. V tem poročilu se obravnavajo koristi in izzivi sodelovanja, poudarjena pa je tudi vloga Evropske unije pri razvoju obmejnih regij.

V poročilu je zlasti izpostavljeno čezmejno sodelovanje, ki je sledilo dramatičnim dogodkom v Ukrajini. Ruska vojaška agresija proti Ukrajini in beloruska podpora tej agresiji sta povzročili velike motnje pri izvajanju programov čezmejnega sodelovanja v okviru evropskega instrumenta sosedstva z Ukrajino, Moldavijo, Rusijo in Belorusijo. Komisija je začasno prekinila vse finančne sporazume z Rusijo in Belorusijo, kar pomeni, da od začetka konflikta partnerjem v Rusiji in Belorusiji ni mogoče izplačevati nobenih sredstev. Na ravni EU so bili sprejeti blažilni ukrepi, da bi določili podrobnosti v zvezi s programi, katerih izvajanje je ovirano, in tako omogočili, da se nadaljujejo izključno na ozemlju držav članic.

Nekateri projekti so bili preklicani ali odloženi tudi zaradi pandemije covid-19. Omejevalni ukrepi, povezani s pandemijo, so obmejne regije močno prizadeli, zato je bilo izvajanje projektov nestanovitno, roki pa so bili prestavljeni.

Poročevalec predlaga samoiniciativno poročilo, razdeljeno na sedem poglavij in namenjeno predstavitvi ključnih značilnosti čezmejnega sodelovanja glede na zadnje dogodke.

V poročilu so najprej predstavljene nekatere bistvene značilnosti programov Interreg NEXT in glavni izzivi, ki se pri njih pojavljajo v primerjavi s programi čezmejnega sodelovanja v okviru evropskega instrumenta sosedstva, na primer poenostavitev postopkov z uskladitvijo programov Interreg NEXT s programi Interreg.

Poročevalec obravnava tudi posebna vprašanja, povezana s sodelovanjem z vzhodnim sosedstvom, in poudarja, kako pomembno je uporabiti nove čezmejne programe Interreg NEXT, da bi izvedli konkretne projekte, ki prispevajo k povezljivosti Ukrajine z regijami Evropske unije, ter poskrbeli za učinkovitejši prevoz blaga in žita. V poročilu je poudarjen tudi

¹ <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/cross-border-27-2022/sl/index.html>

pomen teh programov za povojno obnovo.

Poročilo zajema zlasti izzive v zvezi s sodelovanjem na območju Črnega morja in v Sredozemlju. Ti izzivi vključujejo vprašanja, kot so regionalni razvoj, okolje, prometna infrastruktura, migracije in varnost. Poročevalec poudarja tudi pomen programov Interreg NEXT za upravljanje migracijskih tokov in energetska varnost.

Poročevalec je kot glavne ovire pri izvajanju projektov opredelil upravne in jezikovne ovire ter pravne negotovosti. Zaradi negotove politične situacije v številnih sredozemskih državah, vojne v Ukrajini in sedanjih varnostnih razmer na črnemorskem območju se izzivi, povezani s sodelovanjem, zaostrujejo.

Nazadnje, priporočila politike so osredotočena na večje dopolnjevanje med projekti in sinergije med skladi, pa tudi na čim večjo poenostavitev postopkov.

Poročevalec meni, da programi Interreg NEXT niso le priložnost, da prispevamo k stabilnemu sodelovanju med obmejnimi regijami, temveč so primerni tudi za obravnavo dejanskih izzivov sodobne družbe, pa naj bo to vojna v Ukrajini ali vprašanja migracij v Sredozemlju.

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALEC PREJEL PRISPEVEK

Poročevalec v okviru svoje izključne pristojnosti izjavlja, da ni prejel prispevkov od drugih subjektov ali oseb, ki bi jih bilo treba v skladu s členom 8 Priloge I k Poslovniku navesti v tej prilogi.

INFORMACIJE O SPREJETJU V PRISTOJNEM ODBORU

Datum sprejetja	30.11.2023
Izid končnega glasovanja	+: 27 -: 0 0: 0
Poslanci, navzoči pri končnem glasovanju	François Alfonsi, Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Andrea Cozzolino, Manolis Kefalogiannis (Emmanuel Kefalogiannis), Nora Mebarek, Alin Mituța, Andželika Anna Mozdžanowska, Niklas Nienaf, Andrej Novakov (Andrey Novakov), Younous Omarjee, Witold Pahl, Wolfram Pirchner, Caroline Roose, Marcos Ros Sempere, André Rougé
Namestniki, navzoči pri končnem glasovanju	Daniel Buda, Isabel Carvalhais, Katalin Cseh, Mónica Silvana González, Elena Lizzi, Denis Nesci, Bronis Ropé
Namestniki (člen 209(7) Poslovnika), navzoči pri končnem glasovanju	Francisco Guerreiro

POIMENSKO GLASOVANJE PRI KONČNEM GLASOVANJU V PRISTOJNEM ODBORU

27	+
ECR	Andželika Anna Możdżanowska, Denis Nesci
ID	Elena Lizzi, André Rougé
NI	Andrea Cozzolino
PPE	Pascal Arimont, Isabel Benjumea Benjumea, Tom Berendsen, Daniel Buda, Manolis Kefalogiannis (Emmanuel Kefalogiannis), Andrej Novakov (Andrey Novakov), Witold Pahl, Wolfram Pirchner
Renew	Stéphane Bijoux, Vlad-Marius Botoș, Katalin Cseh, Alin Mituța
S&D	Isabel Carvalhais, Mónica Silvana González, Nora Mebarek, Marcos Ros Sempere
The Left	Younous Omarjee
Verts/ALE	François Alfonsi, Francisco Guerreiro, Niklas Nienaa, Caroline Roose, Bronis Ropé

0	-

0	0

Pomen simbolov:

+ : za

- : proti

0 : vzdržani